

صدای ملتی‌ها
و مجلس دوازدهم

سمیه متقی
دبیر گروه سیاسی

اسامی لیست «صدای ملت» با محوریت علی مطهری روز پنجشنبه در نشست خبری سرلیست آن اعلام و منتشر شد؛ لیستی ۳۰ نفره که بنا به اذعان خود مطهری «نه لیست اصلاح‌طلبان و نه لیست اصولگرایان» است.

شناخته‌شده‌ترین چهره‌های لیست صدای ملت بعد از خود مطهری، علی عباسپورتهرانی، محمد خوش‌چهره، محمد بطحایی، اسماعیل دوستی، منصور حقیقت‌پور و چند چهره دیگر بوده و اسامی موجود در این لیست، دو دوره انتخابات مجلس گذشته یعنی مجالس دهم و یازدهم را به ذهن تداعی می‌کند که تعداد چهره‌های کمترشناخته‌شده و ناشناس آن بیش از انتظار بود. البته با توجه به اینکه علی مطهری پیشتر در انتخابات مجلس دهم با «لیست امید» و حمایت سیدمحمدخاتمی و «تکرار می‌کنم»، به‌عنوان رهبر جبهه اصلاحات و اصلاح‌طلبان وارد انتخابات شده بود؛ با همه تقدیهایی که درباره بستن لیست امید به آن وارد شده و ناامیدی‌هایی که رای‌دهندگان به دلیل عملکرد غیرتشکیلاتی و عدم پاسخگویی و تعهد لازم به رویکردی که این لیست برای رای‌آوری در انتخابات مطرح کرده بود؛ انتظار نمی‌رفت که افتخار لیست «صدای ملت» این باشد که «نه لیست اصلاح‌طلبان و نه لیست اصولگرایان است».

بر همین اساس موضوع سوالات خبرنگار هم‌میهن از مطهری در این جلسه به انتظاراتشان از مردم در رای دادن به این لیست و عملکرد اعضای این لیست بوده است. مطهری در پاسخ به این سوال هم‌میهن که «شما با افتخار این لیست را نه اصلاح‌طلب و نه اصولگرا عنوان کردید و از طرفی یکی از ایرادات که به لیست امید در مجلس دهم وارد شد؛ این بود که برخی چهره‌ها به نام اصلاح‌طلبی و این لیست مورد حمایت اصلاح‌طلبان وارد مجلس شدند اما زیر میز زدند و از همراهی با فراقسیون امید اجتناب کردند و حتی به همراهی با جریان مقابل پرداختند. با وجود چنین تجربه‌ای این شعار که نشان از عدم تعریف جایگاه تشکیلاتی برای این افراد و به موجبش عدم تعهد به چنین رویکرد و نگاهی است؛ چه تضمینی در بین است که این افراد متعهدانه در مسیر «صدای ملت» بودن باقی بمانند؟» گفت: «در همه فهرست‌ها این اتفاق می‌تواند رخ دهد که اعضای فهرست در مجلس اعلام استقلال کنند و نخواهند با بقیه اعضای لیست همراهی کنند. از نظر ما این موضوع مهمی نیست و ما نمی‌توانیم اجبار کنیم کسی که در لیست ما هست و احتمالاً رای آورده در مجلس گوش به فرمان ما باشد و این تصمیم با خودش است. در دوره قبل هم در لیست امید مخالف آن بودم که افراد رای آورده با این لیست حتماً در فراقسیون امید باشند و ما با باشند و من می‌گفتم که نباید حق انتخاب از آنها گرفت و حتماً نباید با ما باشند. البته من با این لیست باقی ماندم و گفتم اخلاق حکم می‌کند با این لیست بمانم اما تعداد شاخصی که از این لیست جدا شدند، اندک بودند و البته فراقسیون مستقلین را راه انداختند. اما اشکال آن بود که در پی همین جدایی‌ها آنها با هم دشمن شدند و همین هم موجب شد که به هم حمله می‌کردند؛ این سو می‌گفت که شما خیانت کردید و سوسی دیگر هم از حق استقلال خود دفاع می‌کرد. همین موجب شد که فراقسیون تندروها از شرایط بهره‌برداری کنند و به نظر من، مانع‌اند چنین انتظاری داشته باشیم که کسانی که در لیست ما هستند حتماً در مجلس هم در کنار ما بمانند. جدا شدن آنها اشکالی ندارد.» در ادامه خبرنگار هم‌میهن سوال دیگری را با این مضمون که «درباره هم‌لیست بودن این برداشت هست که افرادی که نگاه رویکرد سیاسی نزدیک به هم دارند و در اینجا نگاه و رویکرد سیاسی همسو با شما دارند، دور هم جمع شده و لیست داده‌اند و قرار است در مجلس هم با هم رویکرد پیش برونند، با این توصیف شما از لیست دادن و لیست «صدای ملت»، اگر قرار نیست تضمینی برای آینده باشد و کار تشکیلاتی در کار نباشد، چرا مردم باید به شما رای بدهند؟» پرسید و مطهری در پاسخ به او تصریح کرد: «ببینید اگر فهرست ما رای بی‌آورد و کسی از فهرست ما بخواهد جدا شود، تیم به‌گونه‌ای نیست که جذب تندروها شوند و احتمالاً فراقسیون خود را تشکیل دهند که خطر عمده‌ای محسوب نمی‌شود و کلاً این اجبار کردن افراد کار درستی نیست.»

از مشارکت تا سکوت

بازخوانی لیست‌های انتخاباتی جریان چپ از مجلس سوم تا امروز

با حزب اعتدال و توسعه و ستاد تبلیغاتی صدای ملت برای معرفی کاندیداهای در سراسر کشور صورت گرفته است. اگرچه جمعی از میانه‌روها در این لیست حضور دارند اما فعلاً حمایتی از سوی اصلاح‌طلبان از این لیست حتی امضاکنندگان بیانیه ۱۱ امضایی نشده است. در کنار این و درحالی که گفته می‌شد برخی احزاب مانند ندای ایرانیان قرار است از این لیست حمایت کنند اما علی مطهری اعلام کرد لیستی که بسته است، ارتباطی با اصلاح‌طلبان ندارد؛ موضوعی که باعث شده تا اصلاح‌طلبی و اصلاحات یک سال خاص دیگر را پیش رو داشته باشد. درحالی که در دوره‌های گذشته، با تمام محدودیت‌ها و ردصلاحت‌ها حداقل برخی از احزاب ریشه‌دار جریان اصلاحات (مانند مجمع روحانیون مبارز و حزب کارگزاران سازندگی) تحت هر وضعیتی سعی می‌کردند در انتخابات حضور داشته و لیست دهند، اما در این دوره روند به‌گونه‌ای است که در تهران خبری از لیستی نیست که از سوی اصلاح‌طلبان حتی کم‌نام و نشان منتشر شود.

موجب آن بنا بر شرایط موجود در این انتخابات در تهران لیست انتخاباتی منتشر نمی‌کنند و در استان‌ها به تصمیم دوسوم اعضا ارائه لیست یا عدم ارائه لیست انجام می‌گیرد، ۱۱۰ چهره اصلاح طلب با امضاء بیانیه‌ای تحت عنوان «روزنه‌گشایی کنیم» در تلاش هستند تا حضوری حداقلی را در انتخابات داشته باشند. در این فضا و درحالی که حداقل در شهر تهران هیچ چهره مطرح اصلاح‌طلبی از شورای نگهبان اجازه ورود به انتخابات را نگرفته است، لیستی با نام «صدای ملت» با سرلیستی علی مطهری منتشر شد که پیش از انتشار به نظر می‌رسید لیست مورد حمایت همان حزب اصلاح‌طلبی است که قرار بود در انتخابات شرکت کند؛ یعنی کارگزاران سازندگی، ندای ایرانیان و اعتمادملی، اما پس از انتشار لیست، حسین مرعشی، دبیرکل حزب کارگزاران سازندگی در این زمینه گفت: «حزب کارگزاران سازندگی ایران و احزاب ندای ایرانیان و اعتماد ملی به‌طور قطعی عضو جبهه اصلاحات ایران هستند و به هیچ وجه ائتلاف جدیدی بین این سه حزب اصلاح طلب

فرهاد فخرآبادی
خبرنگار گروه سیاسی

هرچند براساس تقویم، کشور باید انتخاباتی ترین روزهای خود را در ابتدای اسفندماه سپری کند اما حداقل در اردوگاه اصلاح‌طلبی فضای متفاوتی حاکم شده است. درحالی که جبهه اصلاحات ایران به صراحت اعلام کرده است که «اصلاح‌طلبان نمی‌توانند در انتخاباتی تھی از معنا، غیرقابلیتی، غیرمنصفانه و غیرمؤثر در اداره کشور شرکت کنند. این البته به معنای قهر آنان با صندوق رأی نیست، بلکه بر عکس، اصلاح‌طلبان موظفند به‌رغم عدم مشارکت در چنین انتخاباتی تمامی مساعی خود را برای اقناع یا الزام حاکمیت به برگزاری انتخابات مطلوب مبذول دارند» و به

مجلس چهارم

از دو سال پیش از آغاز مجلس چهارم و در جریان برگزاری انتخابات دومین دوره خبرگان و بازنگری در قانون اساسی چتر نظارت شورای نگهبان با تعریفی که خود آنها انجام دادند، گسترش پیدا کرد و از نظارت شبه‌استلاعی به نظارت استصوابی تغییر کرد. همین رویه باعث شد در پی انتقادات جناح چپ به‌ویژه مجمع روحانیون مبارز و خط‌امامی‌ها از جمله مهدی کروبی، رئیس مجلس سوم و دبیرکل مجمع روحانیت مبارز و تلاش‌ها و بحث‌ها در این زمینه با اکبر هاشمی‌فستجانی برای جلوگیری از چنین روندی در بررسی صلاحیت‌ها، انتخابات سال ۱۳۷۱ مجلس، پیش از برگزاری دارای حاشیه‌های زیادی شود. ردصلاحت‌های گسترده از سوی شورای نگهبان عامل اصلی و حاشیه‌ساز پیش از زمان برگزاری این دوره از انتخابات بود. حدود سه هزار و ۱۰۰ نفر برای حضور در این دوره مجلس نامزد می‌شوند که از بین آنها تقریباً ۹۰۰ نفر با مهر ردصلاحت رویه‌رو می‌شوند که در بین ردصلاحت‌شدگان، نام ۴۰ نفر از نمایندگان مجلس سوم (چهره‌هایی مانند هادی غفاری، ابراهیم اصغرزاده و عاتقه صدیقی) و ۵۸ نفر از نمایندگان ادوار مجلس وجود داشتند. به‌دنبال این ردصلاحت‌ها، مجمع روحانیون مبارز اعتراض خود را به رئیس جمهوری وقت (هاشمی‌فستجانی) و مقام رهبری می‌رساند، اما این اعتراض‌ها راه به جایی نبرده و تغییری در نظر شورای نگهبان به‌صورت گسترده حاصل نمی‌شود. ابتدا مجمع تصمیم به خروج از انتخابات می‌گیرد اما به‌دنبال توصیه رهبری مبنی بر حضور، آنها قانع می‌شوند که لیست دهند.

چند هفته پیش از برگزاری انتخابات، ائتلافی با نام «مجمع نیروهای خط امام» شکل می‌گیرد که در این ائتلاف «سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی، دفتر تحکیم وحدت، انجمن اسلامی پزشکان ایران، انجمن اسلامی مهندسان، انجمن اسلامی مدرسین دانشگاه و انجمن اسلامی معلمان» قرار می‌گیرند اما ده روز پیش از برگزاری انتخابات، این ائتلاف بیانیه‌ای صادر کرده و اعلام می‌کند به علت وضعیت موجود در انتخابات و حذف‌های صورت گرفته، لیستی با نام مجمع نیروهای خط امام منتشر نخواهد کرد. اما به هر ترتیب، از جناح چپ در این دوره دو لیست منتشر می‌شود که البته این لیست‌ها هم دارای نکته‌هایی هستند. مجمع روحانیون مبارز به‌دنبال توصیه رهبری لیستی را با شعار «خط امام، ولایت فقیه، قانون اساسی و حل مشکلات اقتصادی در جهت حمایت از محرومان و مستضعفان» منتشر می‌کند که مانند مجلس سوم گزینه‌های مشترک با جامعه روحانیت مبارز داشت اما لیست خانه کارگر با ۷ کاندیدا ارائه شد. در نهایت انتخابات در روز ۲۱ فروردین ۱۳۷۱ برگزار شد و اکثریت مجلس به جناح راست رسید. در بین لیست‌های ارائه‌شده توسط جناح چپ، از لیست مجمع روحانیون مبارز و در بین گزینه‌های غیرمشترک، تنها سید محمود دعایی و سید محسن یحییی به مجلس راه یافتند و خانه کارگر ناکام بود.

مجلس سوم

دو اتفاق مهم باعث شد تا سومین دوره از انتخابات مجلس در تاریخ جمهوری اسلامی متفاوت‌تر از دوره‌های اول و دوم باشد. اول اینکه در خرداد سال ۱۳۶۶ حزب جمهوری اسلامی که رئیس جمهوری و رئیس وقت در آن عضویت داشتند، منحل شد و پس از آن، در اسفندماه همان سال جامعه روحانیت مبارز دچار انشعاب شده و از دل آن، مجمع روحانیون مبارز به‌عنوان روحانیون جناح چپ اعلام موجودیت کرد. در نتیجه، اولین حاصل این انشعاب به‌طور طبیعی خود را در انتخابات مجلس سوم نشان می‌داد. به این ترتیب انتخابات مجلس سوم، زمینه رقابت جامعه روحانیت مبارز به‌عنوان جناح راست و مجمع روحانیون مبارز به‌عنوان جناح چپ بود. پیش از انتخابات، از سمت جناح چپ دو لیست برای استان تهران منتشر شد. یک لیست مربوط به مجمع روحانیون مبارز بود که با شعار «اسلام برهنگان» منتشر شد؛ شعاری که مبنای آن براساس حرف‌های امام خمینی بود. لیست دیگر هم تحت عنوان «ائتلاف مستضعفین و محرومین» بود؛ ائتلافی که با حضور «دفتر تحکیم وحدت، خانه کارگر و انجمن اسلامی معلمان» شکل گرفته بود.

اما درباره لیست‌هایی که در این دوره از سمت مجمع روحانیون مبارز و ائتلاف مستضعفین و محرومین منتشر شده بود، دو نکته قابل اشاره است. در لیست ۳۰ نفره مجمع روحانیون مبارز و جامعه روحانیت مبارز در تهران ۱۸ مورد یکسان مانند اکبر هاشمی‌فستجانی و حسن روحانی وجود داشت. لیست ارائه‌شده با عنوان «ائتلاف مستضعفین و محرومین» هم با لیستی که مجمع روحانیون مبارز منتشر کرد، ۲۵ گزینه یکسان داشت که سرلیستی هر دو مورد با مهدی کروبی بود. با ترکیب این لیست‌ها و با حضور چهره‌های شاخصی چون «مصطفی معین، مرتضی الویری، محمد سلامتی، ابراهیم اصغرزاده و عاتقه صدیقی» انتخابات طی دو مرحله در روزهای ۱۹ فروردین و ۲۳ اردیبهشت سال ۱۳۶۷ برگزار شد و جناح چپ علاوه بر استان تهران، در سایر نقاط کشور روند موفقی را داشته و توانستند اکثریت مجلس را به‌دست آورند.